

Kul fakta om havets växter och djur

INNEHÅLL

TÅNG - HAVETS VÄXTER.....	3
Havssallat (grönalg)	3
Blåstång (brunalg)	3
Gaffeltång eller kräkel (rödalг)	3
FRÖVÄXTER	3
Ålgräs	3
NÄSSELDJUR.....	4
Öronmanet	4
SNÄCKOR OCH MUSSLOR	4
Strandsnäcka	4
Östersjömussla	4
Sandmussla	4
Hjärtmussla	4
Blåmussla	5
KRÄFTDJUR	5
Slät havstulpan	5
Pungräka	5
Tångräka.....	5
Hästräka	5
FISKAR.....	6
Rödspätta	6
Sandskädda	6
Skrubbskädda	6
Tångsnälla	6
Sandstubb	6
Sjustrålig smörbult	7
Tångspigg	7
VAD DÖLJER SIG HÄR?.....	7
Sandorm	7
Tångloppa.....	7
ARTBILDEN.....	8
UTRUSTNING	8

TÅNG - HAVETS VÄXTER

Tång eller också kallad makroalger, saknar rötter och tar upp sin näring ur vattnet via hela bålen. Be-
roende på vilka färgämnen som finns i växten, delar
man in tång i röd-, brun- och grönalger. Färgämnen
kan ta upp ljus av olika färger, vilket har betydelse i
havet där vissa färger ur solljuset försvinner med
djupet. De flesta tångarter kräver ett fast underlag
att växa på.

Havssallat (grönalg)

Östersjösallat liknar ett nästan neongrönt sallads-
blad och kan bli ca 15 cm lång.

Blåstång (brunalg)

Blåstången är en alg som kan bli 50 cm hög i skydda-
de vikar. När det är fullmåne i maj släpper hanplan-
torna spermier och honplantorna ägg. När ägget be-
fruktats faller det sakta till botten och gror om det
landat på en fri stenytta.

Gaffeltång eller kräkel (rödalgs)

De växer som en mörkröd till svartbrun liten buske
som kan bli 5-25 cm hög. De spolas ofta upp på land.

FRÖVÄXTER

Ålgräs

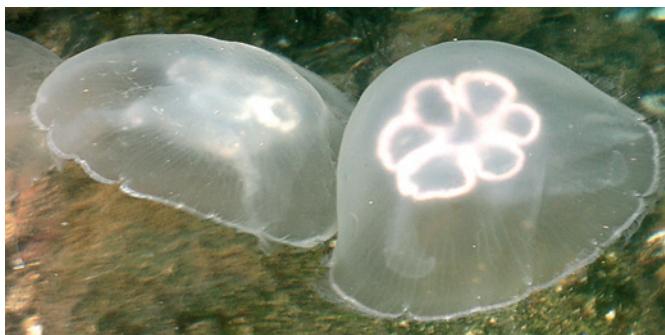
Ålgräset är en av de få fröväxter som finns i havet
Ålgräset växer på sand- och lerbottnar. Den kan hålla
sig kvar med hjälp av ett system av underjordiska
stamdelar som är försedda med ett rikt rotsystem
som sprider sig under sanden. Från dessa underjor-
diska stamdelar bildas det nya skott.

NÄSSELDJUR

Öronmanet

Öronmaneten är platt, rund och genomskinlig. Namnet kommer av att de blekrosa förökningssorganen ser ut som cirklar eller öron ovanifrån. Den kan föröka sig vid så låga salthalter som 5 promille och är som vanligast under sensommaren och hösten. Öronmaneten håller till på olika djup i havet. Rör gärna vid den, dess bränentrådar tränger inte genom huden.

SNÄCKOR OCH MUSSLOR

Strandsnäcka

Strandsnäckan lägger inte ägg utan föder levande ungar som ser ut som miniatyror av den vuxna snäckan. Snäckorna hittas ofta på stenar eller klippor där de äter på alger, mer sällan direkt på sand eller tång. Snäckorna klarar att leva relativt högt upp på stranden, då de kan överleva en period utanför vattnet, så länge de hålls fuktiga.

Östersjömussla

Östersjömusslan lever nergrävd några centimeter ner i mjuka havsbottnar, antingen i sand eller i lera. För att kunna både andas och äta när den ligger nergrävd har den två långa andningsrör, så kallade sifoner. Dessa sifoner kan bli sex gånger längre än själva musslan, och sticks upp genom leran till vattnet ovanför.

Den äter små partiklar av döda växter och djur antingen genom att filtrera vattnet eller genom att svepa med en av sina sifoner över bottenytan. Östersjömusslor kan bli mellan fem och tio år gamla.

Sandmussla

Sandmusslan lever djupt nedgrävd i sandblandad havsbotten. De lever av plankton som de suger in via andningsrör när de suger in andningsvatten.

Hjärtmussla

Hjärtmusslan kan bli fem cm och är vit eller gulaktig. Musslan ligger inte djupt i sanden så att den lätt kan grävas upp. Den kan förflytta sig med snabba språng och snabbt gräva ned sig igen med hjälp av en fot. Den lever av små partiklar i vattnet som den filtrerar ut.

Blåmussla

Kan bli tio cm lång. Insidan är vackert pärlglänsande. Blåmusslan har en fot som den kan lös-göra och återbilda så att den kan förflytta sig. Musslan filtrerar partiklar och plankton. Blåmusslor fästar i varandra med hjälp av proteintrådar (bysustrådar). Larverna sätter sig helst på hårdare underlag. Även små stenar duger.

Kräftdjur

Slät havstulpan

Slät havstulpan är ett kräftdjur som lever av att filtrera plankton ur vattnet med hjälp av sina långa ben. Den har frisimmande larver, men kan sedan den fäst sig på ett underlag, börja bilda sitt skal. Nu kan den inte förflytta sig längre. Havstulpanen kan sitta på alla hårdare och släta ytor, även på tång, musslor och båtar. Det just på båtskrov som arten fördes in till Östersjön för ungefär 100 år sedan. Havstulpanerna sitter ofta på klippor precis i vattenbrynet, tätt tillsammans i ett bälte eller mer ut-spridda och gömda under algerna.

Pungräka

Pungräkor påminner om små räkor och hittas ofta i små stim på grunt vatten. Den äter pyttesmå djur och partiklar i havet.

Tångräka

Tångräkan kan bli fem cm lång och det är den vi människor gärna äter. På sommaren gömmer den sig i tång, alger och växter och på vintern beger den sig ut på djupare vatten.

Hästräka

Hästräkan kan lätt fångas på grunda sandbottnar där den snabbt kan gräva ner sig. Räkan är ett tufft rovdjur som jagar olika maskar men även individer av samma art.

FISKAR

Rödspätta

Rödspättan kan bli hela 50 år gammal och den behöver salt vatten för att kunna leka. Därför kan den bara kan föröka sig i de södra delarna av Östersjön. Den håller till på mjuka bottnar på ända upp mot 200 meters djup. Den äter kräftdjur, musslor och annat smått på bottnarna.

Sandskädda

Sandskäddan äter bl.a. borstmaskar och musslor som den sväljer hela. Den kan bli 40 cm lång och lever i lerbländad botten i havet.

Skrubbskädda

Skrubbskäddan eller skrubban är en av våra vanligaste flatfiskar i Öresund. Den liknar rödspättan med sina röda fläckar. För man fingret över sidolinjen vid huvudet kan man dock känna små sandpap-

persliknande bildningar som inte rödspättan har. Skrubban kan leva vid olika salthalter och går även upp i vattendrag under kortare perioder.

Tångsnälla

Tångsnällan är släkt med sjöhästar. Den är långsträckt och rörformad, och den har inte fjäll i utan benplattor. Den har en snabelliknande mun som den suger i sig födan som består av plankton som t.ex. små kräftdjur.

Sandstubb

Kan bli upp till tio cm lång. Sandstuppen lever i sandiga leriga bottnar där den gräver ner sig så att bara ögonen sticker upp. Den är vaken på dagen då den äter små kräftdjur och maskar.

Sjustrålig smörbult

Den sjustråliga smörbulten är en liten, brunaktig fisk med två ryggfenor, varav den främre har sju strålar, därav namnet. Till skillnad från de flesta andra smörbultar, som är utpräglade bottenfiskar, är den sjustråliga smörbulten en stimfisk, som gärna håller till i tång och ålgräs. Den äter mindre kräftdjur, djurplankton som pungräkor och pilmaskar samt småfisk. Fisken lever 1 år och dör efter leken.

Tångspigg

Tångspigen liknar inte de andra spiggarterna. Den har en smal stjärt och en solfjäderformad stjärtfena. Den lever ensam eller i par, och äter bottendjur, pungräkor och fiskyngel. Hanen bygger ett bo av växtdelar, där honan lägger sina ägg. När hanen befruktat äggen vaktar han boet i några veckor tills ynglen kläckts. Honan dör när hon lagt äggen och hanen dör efter att han vaktat boet klart. Tångspigen blir alltså bara 1 år gammal. Fisken trivs i grunt vatten med mycket växter.

VAD DÖLJER SIG HÄR?

Sandorm

Ett hål i sanden och sandkorvar bredvid avslöjar att här bor en sandorm i sitt U-formade rör. Sandormen äter sig genom sanden och trycker ut ren sand genom bakkroppen.

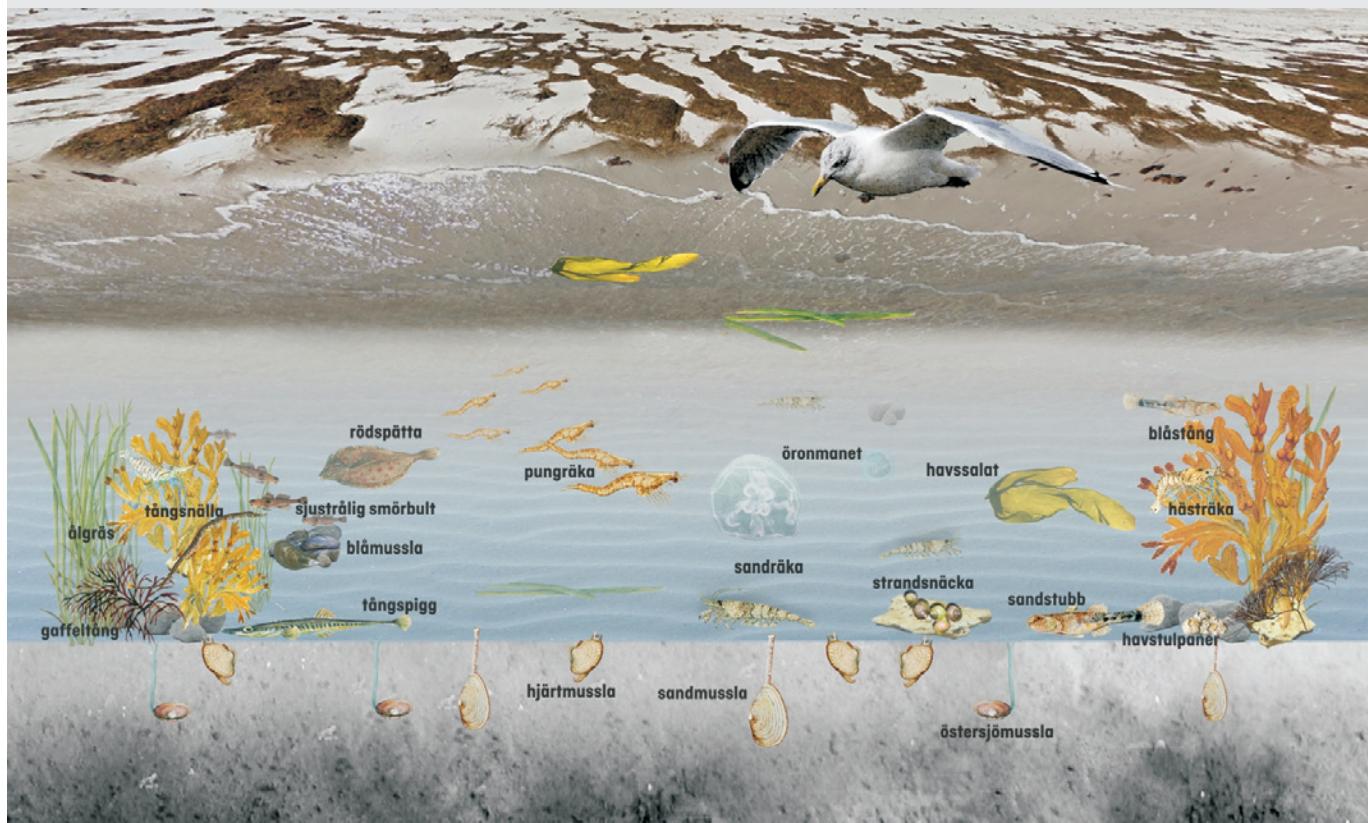
Tångloppa

Vad är det som hoppar omkring i tången som har spolats upp på stranden. Det är ett litet kräftdjur som kallas tångloppa. Tångloppan äter döda växtdelar och finns i stora antal. Den klarar sig i strandkanten så länge det är tillräckligt fuktigt.

ARTBILDEN

VILKA VÄXTER OCH DJUR SER DU PÅ BILDEN?

UTRUSTNING

1. Vattenkikare
2. Litet såll med skaft
3. Bottenhåv med skaft
4. Såll för sediment
5. Plastvannor
6. PVC-rör med lock, ca 70- 90 mm (sedimentprovtagning)
7. Linsburk
- Pincetter, skedar, burkar, anteckningsblock, penna, bestämningsböcker, m m.

